

PC – Rondleiding in het vernieuwde Gruuthusepaleis + aankondiging open weekend, dinsdag 23 januari 2018, 9.00 uur (Gruuthuse)

In 2014 sloot het Gruuthusemuseum met een feestelijke Museumdag de deuren. In de maanden daarna werd het museum volledig ontruimd. Het voormalige paleis van de heren van Gruuthuse werd van dan af het terrein van de architecten van AVA-partners en van aannemer Artes Woudenberg. Onderaan deze tekst staan alle uitgevoerde restauratiewerkzaamheden uitgelegd. In het weekend van 3 en 4 februari 2018 gooit het Gruuthusepaleis de deuren open voor het publiek.

Naar een nieuw Gruuthusemuseum

Na de sluiting in 2014, begon voor de museumstaf het denkwerk over het nieuwe Gruuthusemuseum. Welk verhaal moet het nieuwe museum vertellen? Welke objecten krijgen een plaats? Hoe kunnen bezoekers optimaal genieten van het prachtige gebouw en zijn omgeving?

Die denkfase is ondertussen afgerond. De plannen voor het nieuwe Gruuthusemuseum zijn concreet geworden, zowel voor het gebouw (of beter: de site) als voor de museumpresentatie.

Burgemeester Renaat Landuyt: "Wanneer het Gruuthusemuseum in 2019 opnieuw de deuren opent, zal ook de onmiddellijke omgeving er heel anders uitzien: het plein voor het paleis wordt heraangelegd zodat het rolstoeltoegankelijk is, er verrijst een nieuw onthaalpaviljoen tussen Gruuthuse en de O.L.V.-kerk en bezoekers van de kerk zullen deze binnengaan via het opnieuw geopende Paradijsportaal."

Omdat de ticketverkoop in het nieuwe onthaalpaviljoen een plaats krijgt, zal de bezoeker zich, wanneer hij Gruuthuse binnengaat, meteen kunnen laten overvallen door het indrukwekkende interieur om dan vervolgens de museumzalen in te duiken.

Burgemeester Renaat Landuyt: "De verhaallijn van het nieuwe museumparcours ligt vast: het Gruuthusemuseum zal de bezoeker aan de hand van objecten uit de eigen collectie én bruiklenen, meenemen doorheen 500 jaar geschiedenis van Brugge. Daarbij zal de bezoeker op heel verschillende manieren meer te weten kunnen komen over het gebouw en de objecten: film, audio..."

Bijzondere aandacht gaat uit naar bezoekers met een sensoriele beperking: voor hen worden de nodige tools en ingrepen voorzien zodat zij van een volwaardig museumbezoek kunnen genieten.

In het komende jaar krijgen al deze plannen letterlijk vorm. In het voorjaar starten de werken voor de heraanleg van het plein, de bouw van het paviljoen en parallel starten ook de interieurwerken. Later volgt dan de opbouw van de museumscenografie. Deze herinrichtingswerken worden gesubsidieerd door Toerisme Vlaanderen. De nieuwe Gruuthusesite is immers door Toerisme Vlaanderen erkend als kernattractie die een hefboom kan vormen voor kwalitatief toerisme in Brugge en Vlaanderen in de komende jaren.

Open weekend op 3 en 4 februari

Vooraleer bouwvakkers, elektriciens en schilders paleis en plein weer innemen, zwaaien in het **weekend van 3 en 4 februari 2018** de deuren open voor het publiek.

Burgemeester Renaat Landuyt: "Op zaterdag en zondag zijn bezoekers telkens van 13u tot 17u welkom om het resultaat van de restauratiewerken te komen bekijken en een glimp op te vangen van wat het nieuwe museum zal brengen. Op het plein is een gezellig winterterras ingericht en geven de architecten een woordje uitleg bij het ontwerp van het nieuwe onthaalpaviljoen. Eenmaal binnen, kan de bezoeker door het paleis dwalen, letterlijk van het gelijkvloers tot de zolder. Verspreid in het paleis, geven medewerkers uitleg over de voorbije restauratie. Een verteller verhaalt over de avonturen van ridder Lodewijk en samen met een glaskunstenaar kan de bezoeker een ontwerp maken voor het kleinste raampje van Brugge. Op de zolder, die voor het eerst opengesteld wordt voor het publiek, lichten museummedewerkers een tipje van de sluier op over het nieuwe museum."

Aan de overkant van de Reie, in het Arentshuis, staat een klein stukje Gruuthusecollectie al opgesteld in de tentoonstelling 'Gruuthuse in galant gezelschap'. De bezoeker kan die daar (her)ontdekken bij het genot van een kopje thee en een streepje muziek.

In het Arentshuis is dit meteen een gelegenheid om de collectiewissels in deze presentatie te bewonderen. Gruuthuse blijft nog *in galant gezelschap* tot erfgoeddag (zondag 22 april 2018). De tentoonstelling wordt intussen verrijkt met een echt 'elegant galant gezelschap' uit de reserves van het Groeningemuseum. Het schilderij werd speciaal voor de gelegenheid gerestaureerd. Het 18de-eeuwse gezelschap is staat goed met de rest van de presentatie die een blik gunt op de leefwereld van weleer.

Zaterdag 3 en zondag 4 februari 2018, van 13 tot 17u.
Gruuthusemuseum, Dijver 17 en Arentshuis, Dijver 16. Alle activiteiten zijn gratis.
<https://www.visitbruges.be/opendeurgruuthuse>

Restauratie Gruuthusepaleis

Schepen van Patrimoniumbeheer Hilde Decler: "Tijdens een eerste fase voor het Gruuthusepaleis, in 2007-2008, zijn de meeste gevels gerestaureerd, met uitzondering van de reiegevel. Aansluitend heeft het Stadsbestuur beslist in augustus 2009 te starten met het restauratiedossier voor de tweede fase, met name: de restauratie van de reiegevel, enkele daken, het schrijnwerk, en enkele waardevolle polychrome schilderijen in het interieur. Hiervoor werd eind 2009 het Gentse architectenbureau Van Acker & Partners aangesteld. In 2012 werd het ontwerp ingediend voor restauratiepremieaanvraag bij de Vlaamse Overheid - Agentschap Onroerend Erfgoed, waarna in augustus 2013 de premie werd verleend, en de werken aanbesteed werden. Na leeghalen van het Gruuthusemuseum in juli/augustus 2014 konden de restauratiewerken in september van datzelfde jaar van start gaan.

Het grootste gedeelte van de restauratiewerken (perceel gevel- en dakwerken + perceel buitenschrijnwerk) werd uitgevoerd door de bouwfirma Artes Woudenberg (Brugge – Sint-Andries). Het perceel restauratie van enkele polychrome binnenafwerkingen werd uitgevoerd door de firma Altritempi (Brasschaat)."

De uitgevoerde restauratiewerken omvatten concreet omvatten:

- **RESTAURATIE REIEGEVEL:** dit betreft een zachte reiniging van de gevel, waarbij de planten- en mosgroei werd weggenomen, scheuren en barsten werden hersteld, evenwel met behoud van alle historische bouwsporen van vorige bouwfases.
- **RESTAURATIE HOUTEN DAKSTRUCTUREN:** alle ernstig aangetaste houtdelen (door lekken in het dak,...) werden vervangen. De dakkappen werden integraal behandeld om nog actieve aantasting door houtworm te stoppen en nieuwe aantastingen in de toekomst te voorkomen. Ontbrekende schoren en andere ondersteunende elementen die door de tand des tijds of bij de eerdere aanpassingen zijn verdwenen, werden opnieuw aangevuld om de stabiliteit van de dakconstructie te verbeteren. Daarenboven hebben stabiliteitsberekeningen aangetoond dat in de Grote reserve en de Kleine reserve de dimensionering van enkele houten structurelementen te ondermaats was om de stabiliteit bij gebruik als museum te verzekeren. Daartoe werden deze elementen versterkt of vervangen door onderdelen met aangepaste afmetingen.
- **RESTAURATIE LEIEN DAKAFWERKING:** In het oorspronkelijk dossier was enkel voorzien om de dakbedekking van de Reievleugel te vernieuwen. Tijdens de laatste restauratiewerken van 2007 werd immers dit dak niet aangepakt, maar konden we bij opmaak van het dossier vaststellen dat dit alsnog nodig was: verschillende van die leien waren afgebroken of bros, schilferden af en vertoonden sterke mosafzetting op hun oppervlak. Dit uitte zich op verschillende plaatsen in het interieur als vochtkringen en schade.
Tijdens de huidige restauratiewerken werd echter vastgesteld dat ook het dak van de Hoofdvleugel bijkomend moest aangepakt worden: Er werd vastgesteld dat dat onder de leien bij de vorige restauratiefase een folie was aangebracht die zeer dampdicht was en dit zorgt voor een versnelde aantasting van de onderliggende bebording. Daarom werd beslist om deze schadelijke folie weg te nemen en tevens de leien dakbedekking van de hoofdvleugel bijkomend te vernieuwen. Alle daken

zijn nu voorzien van nieuwe natuurleien met verdoken nageling.

- **PLAATSEN DAKISOLATIE:**

Gezien zo alle daken vernieuwd werden van dakbedekking, werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om niet enkel het dak van de Reievleugel van dakisolatie te voorzien, maar alle daken te gaan isoleren volgens het sarkingprincipe. Dit is geen evidente klus, gezien het beschermde dakvolume met bijhorende dakkapellen. Alle details werden nauwkeurig besproken met Onroerend Erfgoed, en we zijn trots dat we met dit waardevolle monument kunnen aantonen dat het plaatsen van dakisolatie ook hier mogelijk is. We hebben hiervoor voor moeilijke plaatsen gebruik gemaakt van de innovatieve technieken: dunne maar super isolerende dakisolatie.

- **AANPASSEN EN VERNIEUWEN GOTEN:**

Voor de werken was er last van waterinfiltratie in de museale ruimtes. Om dit te vermijden, werden de dakgoten vernieuwd en aangepast, zodat de goten het regenwater sneller kunnen afvoeren.

De goten ter hoogte van de Hoofdvleugel waren geen evidentie om aan te pakken: Tijdens de aanpassingswerken door architect Delacenserie aan het eind van de 19de eeuw werden de goten achter hoge natuurstenen borstweringen verborgen. Om de gootbekleding, die door veroudering op verschillende plaatsen was gescheurd, op technisch correcte wijze te kunnen vernieuwen, dienden de natuurstenen borstweringen te worden afgenomen. De nieuwe gootbekleding werd hoger opgetrokken onder de leien, zodat het risico op waterinfiltratie bij hevige regenval sterk werd verminderd. Niet enkel de goten werden vernieuwd, maar ook de borstweringen werden waar nodig hersteld, of vervangen door nieuwe stukken.

- **LADDER- EN KLIMHAKEN IFV TOEKOMSTIG ONDERHOUD:**

Om de toegang tot de daken en het onderhoud ervan mogelijk te maken, werden de dakvlakken voorzien van ladder-, en klimhaken. Monumentenwacht heeft ons tijdig de werken geadviseerd waar precies welke haken nodig zijn, zodat alle daken op een veilige manier toegankelijk zijn, en we de toestand ervan in de toekomst nauwgezet kunnen blijven opvolgen.

- **RESTAURATIE HOUTEN DAKSCHRIJNWERK:**

De houten dakschrijnwerken (dakgoten, dakkapellen, ...) werden aangepast aan de vernieuwde dakopbouw, geïsoleerd, het houtwerk werd hersteld en voorzien van onderhoudsschilderwerk. De afwerkkleur werd gekozen op basis van kleuronderzoek op de originele elementen. De loden bekroningen van de dakkapellen werden opnieuw gemaakt in lood volgens het originele model.

- **RESTAURATIE BELVEDERECONSTRUCTIE:** Het materiaal en de constructiewijze van de dragende structuur van de belvédère waren bij opmaak van het uitvoeringsdossier onbekend. In de opdracht was daarom een onderzoek opgenomen om de kwaliteit van de loodbekleding en de toestand van de ondergelegen structuur te kunnen onderzoeken. Onderzoek toonde aan dat de algemene toestand van de belvédère zorgwekkend en onveilig was. Volgende problemen werden vastgesteld:

- weinig wapening aanwezig
- ernstige roestaantasting van de wapening
- barsten in betonconstructie

- bevestigingspunten van het lood grotendeels weggerot
- loodbekleding was op verschillende plaatsen gescheurd en geperforeerd

Na het in kaart brengen van alle schade bleek herstelling wel mogelijk. Maar door de aanwezigheid van schadelijke chloriden in het beton zouden elke 10 à 20 jaar nieuwe herstellingswerken noodzakelijk zijn. Gezien de hoge kostprijs voor een grondige herstelling en de te verwachten kosten elke 10 à 20 jaar werd in overleg met de bevoegde erfgoeddiensten beslist de belvédère volledig te vernieuwen. De bestaande belvédère werd volledig 3D gescand en uitgetekend. De nieuwe belvédèreconstructie werd volledig gemaakt in geprefabriceerd beton identiek aan het originele model. De positie van de wapening, de kwaliteit van het beton, de fijnheid van de profilering werd hierdoor in optimale omstandigheden uitgevoerd en gecontroleerd. Na afbraak van de bestaande belvédèreconstructie werden vervolgens alle nieuwe stukken op de werf als een bouw pakket in elkaar gezet. Nadien werd een nieuwe loodbekleding aangebracht om het historische uitzicht maximaal te benaderen.

- **RESTAURATIE GEVELSCHRIJNWERKEN:** Het Gruuthusepaleis vertoont een brede variatie aan gevelschrijnwerken (zowel vaste, uitneembare, openschuifbare, naar binnen of naar buiten opendraaiende, ...), die alle door de tand des tijds hun eigen specifieke gebreken begonnen te vertonen. De schade aan het schilderwerk en het hout werd bevorderd door de weersinvloeden. Deze veroorzaken over het algemeen een ernstiger schadebeeld aan de zuidwestelijke zijde van een gebouw. Sterk aangetaste schrijnwerkonderdelen werden vervangen en kleinere gebreken werden plaatselijk hersteld. Om verdere degradatie van het schrijnwerk te voorkomen, werden alle schrijnwerken van nieuw onderhoudsschilderwerk voorzien. Ook de binnenafwerking, die het schrijnwerk moet beschermen tegen condenswater, was aan vernieuwing toe. Afhangende scharnieren en stroeve sluitingen werden opnieuw bijgesteld; roestende elementen werden ontroest, roestwerend behandeld en geschilderd.
- **RESTAURATIE GLAS-IN-LOOD:** Nagenoeg alle beglaasd buitenschrijnwerk, is voorzien van glas-in-loodbeglazing. Gebroken en ontbrekende ruitjes van helder of gekleurd glas werden vervangen door gelijkaardig glas in hetzelfde kleurenpalet. Breuken in gebrandschilderde ruitjes werden hersteld, kleine ontbrekende stukjes werden aangevuld, en vooral vernieuwing van de loodnetten.
- **STABILITEITSVERBETERENDE MAATREGELEN:** Gezien het gebouw als museum functioneert, krijgen de museumzalen heel wat bezoekers te verwerken. De vloeren van museumzaal 9 en 10 waren sterk doorgezakt en bleken na onderzoek en berekening te licht gedimensioneerd te zijn voor de overspanning van de onderliggende ruimte. De houten moerbalken van deze zalen werden langs de bovenzijde verstevigd met een horizontale staalplaat, zodat de bestaande balken behouden konden blijven. Ook op de zolders waren enkele stabiliteitsinterventies noodzakelijk om het gebouw blijvend als museum te kunnen uitbaten. Enkele houten constructiedelen dienden te worden vervangen door elementen met grotere afmetingen om voldoende draagkracht te realiseren.
- De grote reserve werd afgewerkt met een vloer in Boomse tegels, die geplaatst werd bovenop een houten plankenvloer. Onder invloed van vocht was deze plankenvloer op verschillende plaatsen aangetast door houtrot. Om de Grote Reserve in gebruik te kunnen nemen als museumzaal, dienden de plankenvloer

hersteld te worden.

RESTAURATIE POLYCHROMIE

- Restauratie polychrome schilderingen inkom: in de inkomhal is een polychrome plafondbeschildering aanwezig met een geschilderd-gesjabloneerd muurfries in olieverf, die dateert vermoedelijk van de verbouwingswerken onder leiding van L. Delacenserie op het einde van de 19de eeuw. Gedurende de daaropvolgende eeuw werden de kleuren aangetast door vervuiling. Om de originele neogotische kleurstelling opnieuw op te frissen, werden reinigingstesten uitgevoerd, teneinde de aanwezige oppervlaktevervuiling te kunnen verwijderen, zonder evenwel de ouderdomspatine te verliezen. De polychromie van het houten plafond en het geschilderde fries, en enkele andere polychrome elementen werden omzichtig gereinigd en gerestaureerd.
- Restauratie schilderingen zolderspanten: de spanten in de Grote Reserve zijn in de neogotische periode (L. Delacenserie) met lijmverf rood en blauwgrijs geschilderd en voorzien van een wit opschrift 'Plus est en vous', de spreuk van Lodewijk van Gruuthuse. De polychrome schildering van de spanten schilferde sterk af. Diverse fixatietesten werden uitgevoerd om de schildering maximaal te kunnen conserveren. Omdat de hoge kostprijs van een integrale fixatiebehandeling niet verantwoordbaar was voor een repetitieve sjabloonschildering, werd in overleg met de bevoegde erfgoeddiensten beslist één zoldertravee met spant te conserveren en te restaureren. De overige spanten werden licht afgeschuurd en de schildering werden met sjablonen gereconstrueerd.

TOTALE KOSTPRIJS EN SUBSIDIES

- Het perceel schrijn- en dakwerken werd uitgevoerd door de firma Artes Woudenberg, Brugge: 963.845,54€ btw.inb.
- Het perceel gevel- en dakrestauratie werd uitgevoerd door de firma Artes Woudenberg, Brugge: 1.890.394,95€ btw.inb.
- Het perceel polychrome afwerkingen werd uitgevoerd door de firma Altritempi, Brasschaat: 100.734,99€ btw.inb.

Totale kostprijs restauratiewerken: 3.259.889,08€ btw.inb.

Voor deze werken wordt een restauratiepremie verleend van de Vlaamse Overheid-Agentschap Onroerend Erfgoed van 1.715.745€ excl. btw:

- Gevel- en dakrestauratie: 984.992€ excl. btw
- Schrijn- en schilderwerken: 647.285€ excl. btw
- Polychrome afwerking: 83.468€ excl. btw

Ontwerper: Architectenbureau Van Acker & Partners bvba, Gent

Veiligheidscoördinator: SCT, Roeselare

BEELDMATERIAAL

<https://flic.kr/s/aHsmcGpx4y>